

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2016

av Lars Püss (M)

Ge de kommunala stadsnäten rättvisa förutsättningar att konkurrera på marknaden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för att göra undantag från lokaliseringsprincipen för kommuner avseende utbyggnad av bredbandsnät.

Motivering

Sverige har en topposition i världen vad gäller fiberbredband och it. Genom att de kommunalägda stadsnäten tidigt började bygga fiberbredband så har Sverige kommit långt med en fiberbredbandstäckning på över 50 % i Sverige, vilket är näst bäst i Europa. Fortsatta satsningar och utbyggnad är avgörande för kunna hantera det framväxande digitala samhället.

Marknaden för bredbandstjänster har utvecklats sedan alliansregeringen publicerade bredbandsstrategin och reglerna i konkurrenslagen om offentlig säljverksamhet infördes 2010. Exempelvis har betydelsen av fiberaccess ökat, marknaden konsoliderats och möjligheten att uppnå en långsiktigt fungerande konkurrens minskat. Det finns en överhängande risk att konsumenternas valfrihet kommer att försämrats.

Vid sidan av de kommunala stadsnäten finns endast två större aktörer, Telia Sonera och IP-Only som investerar i bredband med hög överföringskapacitet, fiber. Att inte fler privata aktörer investerar i fiberinfrastruktur kan beror på att infrastrukturinvesteringar karaktäriseras av höga kostnader, ett så kallat inträdeshinder som begränsar

konkurrensen. Marknaden präglas alltså inte av en mångfald privata aktörer utan består av några få privata aktörer och många kommunala stadsnät.

Marknadsförändringarna innebär en förändrad syn på vad som är ett allmänt intresse enligt lagstiftningen och tidigare bedömningar kan inte längre ligga till grund för kommunala stadsnäts agerande. Marknaden måste kunna utvecklas och offentliga investeringar måste tillvaratas för att bromsa inlåsnings effekter, som kommer att missgynna konsumenterna.

När utbyggnad av fiberbredband sker är det samhälls- och företagseffektivt att fiberinfrastruktur i en kommun utnyttjas för att tillgodose efterfrågan i angränsande kommuner. Utbyggnaden av fiberbredband har i många kommuner utgått från befolkningscentra. Det mer glesbefolkade gränsområdena mellan kommuner byggs i ett senare skede. För att kostnadseffektivt kunna förse privatpersoner och näringsverksamheter med fiberbredband i dessa glesbefolkade gränsområden är det rimligt att kommuner får bygga fiberbredband i andra kommuner som ligger i anslutning till den egna kommunen. För att stora ekonomiska värden inte ska gå förlorade behöver lokaliseringsprincipen förändras för att medge utbyggnad av fiberaccess i närliggande kommuner och ge möjlighet att gemensamt agera som kommunikationsoperatör över flera kommuner.

En liknande regel återfinns i ellagen för utbyggnad av elnät och bör av motsvarande skäl även införas på bredbandsområdet. Utredningen om utvärdering av bredbandsstrategin – Bredband för Sverige in i framtiden (SOU 2014:21) lyfter fram att reglerna behöver ses över och förändras ”Regeringen bör skyndsamt ta initiativ till att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att göra ett undantag från lokaliseringsprincipen för kommuner vad gäller utbyggnad av infrastruktur för bredband med hög överföringshastighet. En sådan utredning bör inkludera att tydliggöra stadsnätets roll på marknaden.”

Eftersom stadsnäten är en av de aktörer som investerar i fiberbredband är det viktigt att stärka incitamenten för kommunala stadsnät att fortsätta investera. Ett sätt är att tydliggöra stadsnätets roll utifrån den så kallade lokaliseringsprincipen. Därför bör det utredas snarast.

Rollen i värdekedjan

För att stadsnätet ska kunna erbjuda marknaden tillgång till infrastrukturen behövs oftast en kommunikationsoperatör. En kommunikationsoperatör kan förenklat beskrivas som en neutral aktör som driver och sköter aktiv utrustning i ett fibernät för att flera

olika tjänsteleverantörer ska kunna leverera tjänster till de anslutna kunderna. Det innebär att hushåll och företag fritt kan välja leverantör av olika innehållstjänster. De främsta orsakerna att rollen etablerades i Sverige var dels att stadsnäten upphandlade och ställde krav på öppenhet och möjligheten för konsumenter att välja tjänsteleverantör. Dels kunde kommunikationsoperatörerna aggregera ett antal mindre stadsnät för att skapa nödvändiga volymer slutkunder för att attrahera tjänsteleverantörer.

Hur kommunikationsoperatörsrollen organiseras i ett öppet stadsnät varierar. Vanligast är att stadsnäten själva är kommunikationsoperatörer, 51 procent. 43 procent av stadsnäten har upphandlat och har avtal med en extern kommunikationsoperatör. Stadsnätens modell har varit mycket framgångsrik. Stadsnätens lokala närvaro har dels sänkt inträdeströsklar som gett en hel industri med nya tjänsteleverantörer, dels lägre priser. Post- och telestyrelsen har bland annat konstaterat att priserna i öppna stadsnät där tjänsteleverantörerna konkurrerar på en tjänsteportal är lägre.¹

Det har under de senaste åren skett en konsolidering på marknaden, där fristående kommunikationsoperatörer i första hand förvärvats av traditionella vertikalt integrerade operatörer. Dessa marknadsförändringar medför en stor osäkerhet där de oberoende stadsnätens roll ses bli allt viktigare.

Den neutrala kommunikationsoperatörens roll måste utvecklas och anpassas till marknadsförutsättningarna. De skalfördelar som präglar kommunikationsoperatörsledet innebär att stadsnät många gånger behöver ett större kundunderlag än vad den egna kommunen medger för att täcka de gemensamma kostnaderna. Med nuvarande regelverk förhindras kommunerna att delta i den effektivisering som sker i branschen. Om inte en kommun medges att anpassa verksamhet inom ramen för marknadsutvecklingen riskerar stora ekonomiska värden att gå förlorade. Även här finns en parallell till ellagen och konkurrensutsättningen av elkraft där stora ekonomiska värden riskerade att gå förlorade om kommunerna inte tilläts sälja el utanför den egna kommunen.²

Slutligen

Det öppna nätet har genom konkurrensen i Sverige till exempel medfört världens lägsta svartfiberpriser,³ vilket i sig gynnar operatörer och i förlängningen också

¹ PTS-ER-2012:26 Prisutvecklingen på mobiltelefoni och bredband till och med första kvartalet 2012. PTS-ER-2014:4 Prisutvecklingen på mobiltelefoni och bredband 2013.

² Prop, 1993/94:162

³ Företags kostnad för 100 Mbit/s-anslutning, en jämförande studie mellan elva städer

konsumenterna. Den svenska bredbandsmarknaden har utvecklats i riktning mot ökad valfrihet för konsumenterna.

Den svenska marknaden präglas inte av många privata aktörer utan består av några privata aktörer och många lokala kommunala stadsnät. Samhället måste på ett framgångsrikt sätt tillvarata genomförda och framtida offentliga investeringar och säkerställa att utbudet av höghastighetsbredband kan bibehållas och utvecklas. Stadsnäten måste få legala förutsättningar att kunna agera mer effektivt och möta marknadens krav på bättre och billigare infrastruktur.

Lars Püss (M)